

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การอบรมครูประจำการ เป็นกิจกรรมทางวิชาการที่มี 2 ลักษณะ คือ เป็นการฝึก (Training) และเป็นการให้การศึกษาแก่ครูระหว่างประจำการ (In - Service Education) ดังนั้น ในการอ้างเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะแยกกล่าว เป็นหัวข้อต่อไปนี้ คือ

1. การฝึก
2. การให้การศึกษาแก่ครูระหว่างประจำการ
3. งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมครูประจำการ

การฝึก (Training)

เดล เอส. บีช (Dale S. Beach) ได้ให้ความหมายของคำว่า " training " ไว้ว่า เป็นกระบวนการซึ่งบุคคล เรียนรู้ เพื่อให้ มีความเข้าใจและให้ เกิดทักษะในงานเฉพาะอย่าง ตามความประสงค์ของหน่วยงานนั้น ๆ

การฝึก (Training) แตกต่างจากการให้การศึกษา (Education) คือ การศึกษาเป็นการเรียนรู้ในวงกว้าง มุ่งพัฒนาให้บุคคลมีคุณสมบัติอื่น ๆ ด้วย นอกเหนือจาก ความสามารถทางวิชาชีพ การศึกษามักทำในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ ส่วนการฝึกนั้นทำในวงแคบ ในหน่วยงานทางวิชาชีพ ทั้งที่เป็นแบบแผนและไม่เป็นแบบแผน และต้องการผลในระยะใกล้¹

¹

Dale S. Beach, Personnel The Management of People at Work,

rd
² ed. (London : The Macmillan Company, 1970), 375.

เดล เอส. บีช ยืนยันถึงความจำเป็นของการฝึกว่า การฝึกเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคล
ในองค์กรทุกองค์กร เพราะว่าบุคคลในองค์กรนั้นจะได้ศึกษาวิชาที่พยามแล้วก็ตามควรจะใ้มีการฝึก
เบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจนโยบาย จุดมุ่งหมาย และกระบวนการเฉพาะขององค์กรที่ตนสังกัดอยู่¹

ประโยชน์ของการฝึก วิทยุ สาร ได้อ้างถึงข้อดีที่ได้จากการฝึกไว้ดังนี้

1. ประหยัดเวลาของบุคลากร บุคลากรใหม่จะรู้งานได้โดยใช้เวลาอันน้อยลงแทนที่จะใช้เวลาาก ๆ ในการหาประสบการณ์เอง
2. ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น การฝึกมิได้ช่วยเฉพาะบุคลากรใหม่ เพียงอย่างเดียว แต่ยังช่วยให้บุคลากรที่ทำงานมานาน รู้จักเปลี่ยนแปลงวิธีทำงานและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้น
3. สร้างทัศนคติที่ดี ให้เกิดขึ้นในบรรดาบุคลากรที่ทำงานร่วมกันในหน่วยงาน เมื่อบุคคลใดพบปะสังสรรค์กันจะก่อให้เกิดความกลมเกลียวและจงรักภักดีต่อหน่วยงานยิ่งขึ้น
4. ช่วยแก้ปัญหาค่ที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงาน การพบปะกันจะทำให้ได้ขบคิดปัญหา
ร่วมกัน บุคคลหลายคนช่วยกันแก้ปัญหาก็จะมีทางลู่ทางไปได้ดีกว่าการแก้ปัญหาลำพังตนเอง
5. เป็นการช่วยเหลือหน่วยงาน เมื่อหากคนที่เหมาะสมกับงานไม่ได้ เมื่อบุคคลที่มีความรู้วิชาเฉพาะนั้นหายาก การฝึกผู้ที่ไม่มีความรู้วิชาเฉพาะ จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้
6. เป็นการช่วยบุคคลแต่ละคนที่เข้ามารับการอบรมให้เป็นที่นับถือกัน เมื่อบุคลากรเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญมากขึ้น ย่อมจะได้เงินเดือนสูงและตำแหน่งงานที่สูงขึ้นด้วย²

¹ Dale S. Beach, Personnel The Management of People at Work,

nd
² ed. (London : The Macmillan Company, 1970), 376.

² วิทยุ สาร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช 2514), หน้า 252 -
253.

แม้ว่าการฝึกจะมีประโยชน์มาก ดังได้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่การฝึกมิได้แก้ปัญห
ทั้งหมด เดล เอส. บีช ได้ให้คำแนะนำว่า โครงการฝึกจะมีขึ้นก็ต่อเมื่อเห็นว่า จะเป็นการช่วย
แก้ปัญหการปฏิบัติงานได้ ดังนั้น เมื่อจะตัดสินใจว่า จะฝึกหรือไม่ อย่างไร จึงควรวิเคราะห์
ระบบทั้งหมดอันได้แก่ วิเคราะห์บุคคล งานและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อจะดูจุดที่เป็นปัญหา ที่การ
ฝึกอาจช่วยแก้ปัญหได้

หัวใจของการฝึกคือ การเรียนรู้ เมื่อการที่จะบริหารบุคคลให้ได้ผล ต้องอาศัยการ
ฝึกจึงควรจะได้เข้าใจเรื่องของการเรียนรู้ไว้อย่างตามสมควร

การเรียนรู้ (Learning) วลีช บรรจง ได้ศึกษาความหมายของคำว่า "การเรียนรู้" แล้ว
สรุปว่า "การเรียนรู้" (learning) คือกระบวนการเจริญงอกงามหรือพัฒนาการของ
อินทรีย์ ทำให้อินทรีย์สามารถแก้ปัญหาด่าง ๆ ได้ดีขึ้น หรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหญ่ ๆ
ได้ผลดี . . ."

เดโช สวานานนท์ ได้แยกแยะความหมายของคำว่า "การเรียนรู้" ไว้ดังนี้

¹ Dale S. Beach , Personnel The Management of People at Work, 2nd ed. (London : The Mcmillan Company, 1970),376.

² วลีช บรรจง, จิตวิทยาการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 4. (พระนคร : กรุงเทพมหานคร
การพิมพ์, 2518), หน้า 45.

ทัศนะของนักจิตวิทยาต่อกล่าวว่าการเรียนรู้มีแตกต่างออกไปมากมาย แต่ก็พอจะ
จำแนกกว้าง ๆ ได้เป็น 2 นัย กล่าวคือ ทัศนะหนึ่งเน้น มองการเรียนรู้ในรูป
ส่วนประกอบของชีวิต และที่สำคัญ - หน้าที่ ตลอดจนความสัมพันธ์ของอวัยวะ
ต่าง ๆ ภายในร่างกาย ส่วนอีกทัศนะหนึ่งเน้น กลับมองการเรียนรู้ออกไปในรูป
ของสังคมหรือถือเอาวัฒนธรรมเป็นใหญ่ อย่างไรก็ตาม ทั้งสองทัศนะนี้ มีความ
คิดรวมนที่สำัญอยู่ประการหนึ่ง นั่นคือ ทั้งสองฝ่ายอธิบายการเรียนรู้ไปใน เรื่อง
ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

ก. หลักของการเรียนรู้

005722

สุชา จันทรเอม และ สุรางค์ จันทรเอม ได้รวบรวมลักษณะสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้
มีประสิทธิภาพดีขึ้น ดังนี้

1. ความพร้อม (Readiness) ได้แก่ ระดับวุฒิภาวะ ความสามารถ
ตลอดจนประสบการณ์เดิม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนรู้
2. การจูงใจ (Motivation) คือการกระตุ้นให้ เกิดความต้องการ ซึ่งการ
จูงใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้สะดวกขึ้น
3. ความสนใจ (Interest) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้รวดเร็ว ถ้าผู้เรียน
ได้ทำงานที่ตนมีความสนใจ
4. การกระทำซ้ำ ๆ (Repeated Trails) คือการกระทำกิจกรรมที่ เรียนรู้
ซ้ำแล้วซ้ำอีก เพื่อให้ เกิดความชำนาญ
5. การถ่ายโอน (Transfer) คือการนำเอาความรู้เดิม หรือประสบการณ์
เดิมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนบทเรียนใหม่
6. ความสามารถของตัวผู้เรียน (Ability) ผู้มีความสามารถดีย่อม เกิดการ
เรียนรู้ได้เร็ว
7. สุขภาพจิต (Mental Health) ถ้าหากผู้เรียนมีความเต็มใจในการทำงาน
รู้สึกพอใจหรือมีความสุขในการทำกิจกรรมนั้น ๆ จะช่วยให้ เกิดการเรียนรู้ได้

ยังมีผลของการเรียนรู้ที่นักจิตวิทยาอธิบายไว้ด้วยกันอยู่ ชม ภูมิภาค ได้รวบรวมหลัก
ต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. การปรับปรุงการจูงใจในการเรียน มีปัจจัยหลายอย่างที่จะช่วยจูงใจให้
ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อันได้แก่ สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายและทางจิตของผู้เรียน การมีความเกี่ยวข้อง
เป็นส่วนตัว การได้รับความสำเร็จ เป็นต้น
2. การเสริมประสิทธิภาพของการเรียน สิ่งที่จะเสริมประสิทธิภาพให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้อันได้แก่ ความพร้อม การปฏิบัติซ้ำ การเรียนรู้จากส่วนย่อยและส่วนใหญ่
3. การส่งเสริมความทรงจำ ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมความทรงจำได้แก่การ
เรียนสิ่งที่มีความหมาย การทบทวนเป็นระยะ ๆ การมีสถานการณ์สื่อแทรก เป็นต้น²

ในการฝึกอันเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง จะต้องได้นำเอาหลักการเรียนรู้อันดังกล่าวมาใช้
ตามความเหมาะสม

ข. ชนิดของการเรียนรู้ (Types of Learning)

นักจิตวิทยา และครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แบ่งชนิดของการเรียน
รู้อันได้ 5 ชนิดด้วยกัน คือ

1. การเรียนรู้ทักษะ (Skill Learning) เช่นการเริ่มเรียนการตัด
ข้าวใส่ปาก การเรียนรู้การขีดเขียน ตลอดจนความชำนาญระดับสูงขึ้นไป
2. การเรียนรู้โดยมีภาษาเป็นสื่อกลาง (Verbal Association)
มีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้ทักษะ แต่มีภาษาเป็นตัวเชื่อม เช่น รู้จักเรียก ชื่อสิ่งของและออกเสียง
ได้ถูกต้อง

¹ สุชา จันทรโสม และ สุรางค์ จันทรโสม, จิตวิทยาการศึกษา (พระนคร :
บำรุงสาส์น, 2515), หน้า 278 - 280.

² ชม ภูมิภาค, จิตวิทยาการเรียนการสอน (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2516), หน้า 139 - 146.

3. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning)
เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในลักษณะนามธรรม เช่น สี ค่าแห่ง จำนวน เป็นต้น

4. การเรียนรู้หลักเกณฑ์ (Principle Learning)
เป็นการเรียนรู้โดยการนำความคิดรวบยอดสองอันหรือมากกว่านั้นมาสัมพันธ์เข้าด้วยกัน เช่น เรียนรู้ว่า ถ้าชื่อเดือนที่ลงท้ายด้วย "คม" จะต้องม่ 31 วัน อย่างนี้ถือว่าการเรียนรู้หลักเกณฑ์

5. การเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา (Problem Solving)
เป็นการใช้หลักเกณฑ์ เพื่อหาทางไปสู่เป้าหมายและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น มีความสามารถที่จะทำสิ่งใหม่ ๆ และใช้ความรู้ที่เพิ่งได้รับมาได้ การแก้ปัญหาคือเป็นกระบวนการของความคิด ในชีวิตประจำวัน เราจะต้องแก้ปัญหายุ่งยากตลอดเวลา

การฝึก (Training) จะเป็นการเรียนรู้ที่หนักไปทางด้านทักษะ (Skill Learning) แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า จะไม่ได้อาศัยการเรียนรู้แบบอื่นเลย การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning) จะทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้ สามารถแก้ปัญหาคำถามได้ และการเรียนรู้โดยมีภาษาเป็นตัวกลาง (Verbal Association) ก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะในการทำงานจะต้องได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพครู การเรียนรู้โดยใช้ภาษาเป็นตัวกลางมีความสำคัญมาก ครูจะต้องได้รับการฝึกในด้านการใช้ภาษาเป็นอย่างดี

ดังนั้น การฝึกที่เน้นหนักไปทางด้านใจ จะต้องดูลักษณะของงานที่ทำเป็นสำคัญ

วิธีการที่ใช้ในการฝึก

การฝึกที่เน้นว่ามีประสิทธิภาพ จะต้องประหยัดทั้งทรัพย์สิน เวลาและบุคคล ทั้งอำนวยความสะดวกอย่างคุ่มคูล เจล เอ.บี. บีช ได้แนะวิธีการที่จะใช้ในการฝึกไว้ดังนี้

¹ ชูชีพ อ่อนโคกสูง, จิตวิทยาการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วารุณการพิมพ์, 2518), หน้า 167 -- 168.

1. วิธีที่ทำงานควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน (On the Job Training)

เป็นวิธีที่ผู้ทำงานศึกษาวิธีการทำงานด้วยตนเองจากคู่มือ ตำรา เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนได้รับคำแนะนำถึงวิธีการปฏิบัติงานจากผู้ร่วมงาน จนกระทั่งรู้งานเอง

2. วิธีปฐมนิเทศ (Vestibule Training) เป็นการฝึกโดย

อาจารย์ชั้นเรียน คือ เมื่อบรรจุบุคคลเข้าทำงานแล้ว ก็จัดให้มีการฝึกอบรมบุคคลเหล่านั้นก่อนเข้าปฏิบัติงาน วิธีการนี้เหมาะสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรครั้งละมาก ๆ

3. วิธีการที่นำมาจากวิธีสอนในชั้นเรียน (Classroom Method)

วิธีการที่นำมาจากวิธีสอนในชั้นเรียนอาจแบ่งได้ดังนี้

ก. วิธีบรรยาย (Lecture) เป็นวิธีที่นิยมใช้ในมหาวิทยาลัย

ผู้บรรยายต้องเป็นผู้มีความรู้กว้างและลึกในเรื่องที่บรรยาย มักใช้เมื่อผู้เรียนมีจำนวนมาก ข้อเสียคือผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อย เป็นการสื่อสารทางเดียว (One - Way Communication)

ข. วิธีประชุมกลุ่มเล็ก (Conference) เป็นการพบปะ

และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นตลอดจนแก้ปัญหากันในกลุ่มประมาณ 15 - 20 คน ข้อดีคือมีการสื่อสารกันอย่างทั่วถึง แต่ความก้าวหน้าของงานจะค่อนข้างช้า

ค. วิธีศึกษารายกรณี (Case Study) มักใช้

กับการศึกษากฎศาสตร์ กฎหมายและอุตสาหกรรม การศึกษารายกรณีเป็นการสนับสนุนพฤติกรรมการเรียนรู้โดยการกระทำ (learning by doing) ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจวิธีการแก้ปัญหาที่ตนรับผิดชอบอย่างกว้างขวาง

ง. การเล่นเกมบทบาทสมมติ (Role Playing)

เป็นวิธีการที่มักใช้ควบคู่ไปกับวิธีการอื่นจึงจะได้ผล เช่น ควบคู่ไปกับวิธีบรรยาย เป็นต้น

จ. วิธีเรียนจากหนังสือหรือบทเรียนสำเร็จรูป (Programmed

Instruction) วิธีนี้ช่วยประหยัดบุคลากรผู้สอนลงได้มาก และช่วยสนับสนุนหลักแห่งความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างดี เพราะแต่ละคนได้เรียนรู้ตามวิธีการของตนและทราบผลการเรียนของตนไปทุกระยะ วิธีนี้เป็นวิธีที่กำลังเป็นที่สนใจอยู่ในปัจจุบัน

4. วิธีสาธิตและจัดสถานการณ์จำลอง (Demonstration and Simulation) ทั้งสองวิธีนี้มักจะใช้ควบคู่ไปกับวิธีอื่น ๆ เช่น บรรยายหรือประชุมกลุ่มเล็ก วิธีนี้เหมาะสมที่จะใช้สอนความรู้เบื้องต้น ถ้าจะสอนทฤษฎีหรือหลักการ ต้องใช้วิธีอื่นประกอบด้วย ¹

ในการฝึก ถ้าผู้ดำเนินการฝึกได้คำนึงถึงหลักจิตวิทยา เช่น จิตวิทยาการเรียนรู้คงได้กล่าวมาแล้ว และได้นำมาประยุกต์ใช้กับวิธีการต่าง ๆ ดังที่ ปีส ไคกล่าวไว้ จะช่วยให้การฝึกมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การให้การศึกษาแก่ครูประจำการ (In-Service Education)

ปี.เอ็ม. แฮร์ริส (B. M. Harris) ได้ให้ความหมายของคำว่า "in-service" ไว้ว่า การศึกษาของครูประจำการหมายถึงกิจกรรมทั้งหมดที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพของคณะครูของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ²

ภิญโญ สาร ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ "การพัฒนาบุคลากร หมายถึงการให้การศึกษาแก่บุคคลที่กำลังดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในหน่วยงานโดยไม่ต้องลาออกจากตำแหน่งและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงาน ในขณะที่บุคคลนั้น ๆ เข้ารับการอบรม" ³

ตามความหมายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ จะเห็นว่าการศึกษาแก่ครูประจำการมีขอบเขตกว้างขวางมาก คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอน เรื่อง

¹Dale S. Beach, Personnel The Management of People at Work, 2nd ed. (London: The Macmillan Company), p. p. 386-396.

²อำนาจ จันทน์แป้น. "การศึกษาของครูประจำการ" ศึกษาศาสตร์สาร (มกราคม-มีนาคม 2521) อ้างจาก B.M. Harris et.al In-Service Education A Guide to Better Practice (Prentice-Hall, 1969).

³ภิญโญ สาร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2514) หน้า 251.

การนิเทศ บริหารและการดำเนินการหลักสูตร ดังนั้น การจัดอบรมครูประจำการจึงเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย อันได้แก่หน่วยงานเจ้าสังกัดของครู ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาหลักสูตร เจ้าหน้าที่ครูสภา อาจารย์ในวิทยาลัยครู ตลอดจนอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่น ๆ

ความจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษาคณะครูประจำการ

อำนาจ จันทรแป้น มีความเห็นว่าการให้การศึกษาคณะครูประจำการ อาจไม่จำเป็นถ้า

1. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาจากการศึกษาก่อนประจำการ สามารถช่วยให้ครูทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้ง ๆ ที่ครูประจำการได้จบการศึกษามาก่อนประจำการแล้วตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2. เนื้อหาวิชาและศิลปะการ เรียนการสอนไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใดทั้งสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอยู่ในสภาพคงที่

3. งานสอนประจำของครูได้เปิดโอกาสให้ครูได้มีช่องทางในการปรับปรุงหรือได้รับการส่งเสริมให้มีความร่ำรวยทางวิชาการ¹

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน จะเห็นว่าตรงกันข้ามกับสภาพที่ได้กล่าวมาใน 3 ประการ เบื้องต้น คือครูยังไม่ได้รับความรู้และประสบการณ์อย่างเพียงพอก่อนออกประจำการ และเทคโนโลยีต่างๆก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามสภาพความเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม ในด้านตัวครู ครูประณตศึกษามีงานสอนและงานนอกเนื่องจากงานสอนมากมาย ทำให้ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะปรับปรุงตนเองทางด้านวิชาการได้

ปัญหา สาธาร ได้อ้างถึงความจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษาคณะครูประจำการไว้ดังนี้

¹อำนาจ จันทรแป้น, "การศึกษาของครูประจำการ," ศึกษาศาสตร์สาร 1(มกราคม-มีนาคม 2521): 11.

²กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัย เรื่องการติดตามผลการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร เอราวัณการพิมพ์, 2519), หน้า 48.

ครูหรือบุคลากรทุกชนิดของโรงเรียน แม้จะมีความสามารถดี แต่เพียงใดก็ตาม ถ้าเวลาผ่านไปนาน ๆ บรรดาความสามารถที่ขยันหมั่นอดทนลงเป็นธรรมดา หรือบางที่การทำงานจำเจอยู่เสมอ ๆ งานที่ทำก็จะกลายเป็นความเบื่อหน่ายได้ เหมือนกัน . . . ดังนั้น การให้ครูหรือบุคลากรที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ เขาร่วมสัมมนา หรือเขารับการฝึกอบรมในการฝึกอบรม ซึ่งฝ่ายการศึกษาจัดขึ้น เป็นครั้งคราว เป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนจะสนับสนุนทุกวิถีทาง

แอล. อาร์. สตีค (L.R. Steig) และ อี. เค. เฟรดริค (E.K. Frederich) เห็นว่าปัญหาที่หนักใจที่สุดสำหรับผู้บริหารคือ ปัญหาบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบบทบาทของบุคลากร เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้แนะแนว ฯลฯ อยู่เสมอ² ดังนั้น การให้การศึกษากับบุคลากรจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในขณะนี้

หลักการให้การศึกษากับครูประจำการ

ไฟน์ เบอร์ก มาร์วิน วอเรน (Fienberg Marvin Warren) ได้ทำการศึกษากี่ยวกับการให้การศึกษากับครูประจำการแล้วสรุปหลักการไว้ดังนี้

1. การให้การศึกษากับครูประจำการ ควรเป็นความต้องการของครู
2. ควรพิจารณาถึงความจำเป็นที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษากับครูประจำการ
3. ครูควรมีโอกาสทั้งในด้านการวางแผนและการตัดสินใจในเรื่อง

วิธีสอน

¹ ใหญ่ สาร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2514),
หน้า 249.

² L.R. Steig and E.K. Frederich, School Personnel and In - Service Training Practices (New York : Parker Publishing Company, 1969), p.p. 1 - 7.

4. การระบุมุ่งหมายเฉพาะในการจัดการศึกษาแก่ครูประจำการไว้ด้วย
5. การเขียนความมุ่งหมายนั้นเป็นเชิงพฤติกรรม
6. การใช้บริการจากแหล่งแนะแนวและแหล่งอื่น ๆ ให้เต็มที่
7. ถ้าใช้เวลามาก เนื่องจากเวลาทำงานปกติ ครูควรได้รับการช่วยเหลือ

อย่างเหมาะสม

8. การใช้วีดีโอ - เทป และสื่อการสอนอื่น ๆ อย่างเหมาะสม
9. การมีผลการประเมินผลทุกครั้งที่เกิดโครงการให้การศึกษาก่อนประจำการ
10. การประเมินผล การประเมินจากจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
11. ในการให้การศึกษาก่อน โรงเรียนควรมีสวนทัศนคติใน เรื่องเนื้อหาที่จะจัด เช่น ทัศนคติที่จะให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องพัฒนาการและความเจริญงอกงามของเด็กเป็นต้น¹

เจมส์ บี โคนันท์ (James B. Conant) ได้ให้หลักในการจัดการศึกษาก่อนประจำการไว้ดังนี้

1. การให้การศึกษาก่อนประจำการ ไม่ควรจัดเหมือนกันไปทุกคน จะต้องศึกษาความต้องการ ความจำเป็นของทั้งครูและโรงเรียน ตลอดจนท้องถิ่นของครูแต่ละคนเสียก่อน
2. รายวิชาต่าง ๆ ที่จัด ควรจะไว้พิจารณาถึงเวลาที่ครูจะเสียไปโดยไม่คุ้มค่าและดึงเอาเวลาที่ให้แก่เด็กมากเกินไป
3. การที่จะพิจารณาเลื่อนเงินเดือนแก่ครู ควรพิจารณาเมื่อ ศึกษาเต็มเวลา
4. ภาคเรียนแล้ว ไม่ควรพิจารณาตามรายวิชาย่อย ๆ ที่จัดในแต่ละภาคเรียน²

¹ Feinberg Marvin Warren, "An Analysis of Guidelines for In - Service Teacher Education," Dissertation Abstracts. Vol 355. 6(December 1974), p. 3561 A.

² L.R. Steig and E.K. Frederich, School Personnel and In - Service Training Practices (New York : Parker Publishing Company, 1969) citing James B. Conant, The Education of American Teachers (New York : McGraw - Hill Book Company, 1963).

ทดลองปี แคลิฟอร์เนีย ผู้จัดการศึกษาได้วางแนวทางในการจัดการศึกษาแก่
ครูระหว่างประจำการไว้ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการศึกษจะต้องมีส่วนในการวางแผน เพื่อเป็นการ
ประกันว่ามาจากความต้องการของตนเอง
2. โครงการต่าง ๆ ที่จัด การจะให้ต่อเนื่องกัน ไม่ใช่จัดเพียง
เป็นครั้งคราวหรือจัดเพียงครั้งเดียวก็เลิก
3. โครงการให้การศึกษแก่ครูประจำการ จะต้องเป็นโครงการ
ที่ให้โอกาสแก่ทุก ๆ คนที่จะได้รับอย่างสมดุค
4. โครงการควรน่าสนใจและท้าทาย
5. ควรจะได้ใช้ทรัพยากรทั้งภายนอกและภายในท้องถิ่น
6. ควรใช้ทรัพยากรในชุมชนให้ เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่
7. การนำความคิดเห็นจากแหล่งต่าง ๆ มาพิจารณาในการจัดด้วย
8. การเข้าร่วมโครงการควรเป็นไปโดยสมัครใจ
9. ต้องมีการประเมินผลโครงการทุกครั้ง

วิธีการที่ใช้ในการให้การศึกษแก่ครูประจำการ

ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์ ได้กล่าวถึงวิธีการที่ใช้จัดอยู่ 4 วิธี อันได้แก่ วิธี
การจัดประชุม การจัดอบรม การจัดสัมมนา การศึกษาต่อและวิธีการพิเศษอื่น ๆ

¹ L.R. Steig and E.K. Frederick, School Personnel and In -
Service Training Practices (New York : Parker Publishing Company,
1969) , 5.

² ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์, "เทคนิคในการพัฒนาครูให้ก้าวหน้าทางวิชาการ," วารสาร
ครูศาสตร์ 3 - 4 (ตุลาคม 2519) : 30.

ส่วน เจ. ไมเนอร์ กวินน์ (J. Minor Gwynn) ได้กำหนด
วิธีการที่จะให้การศึกษแก่ครูประจำการไว้ดังนี้

1. วิธีจัดเป็นรูปคณะกรรมการ (Committees)
2. จัดให้เรียนเป็นรายวิชา (Course Work)
3. จัดเป็นห้องหลักสูตรหรือห้องสมุดหลักสูตร (Curriculum Laboratory or Curriculum Library)
4. การจัดเอกสารให้อ่าน (Direct Reading)
5. การสาธิตการสอน (Demonstration Teaching)
6. การไปปฏิบัติงาน (Field Trip or Staff Personnel)
7. การบรรยาย (Lecture, Institutes, Addresses)
8. การอภิปราย (Panel Discussion)
9. การจัดห้องสมุดวิชาชีพ (Professional Library)
10. การประชุมทางวิชาชีพ (Professional Organization and Meeting)
11. การออกวารสาร คู่มือหรือคำแนะนำ (Supervisory Bulletins, Hand Books and Guides)¹

แอล อาร์. สตีค และ อี. เค. เฟรดเดอริก ได้สรุปกลวิธี 8 ประการที่ใช้ได้
ผลที่สุดในการให้การศึกษแก่ครูประจำการ คือ

1. วิธีประชุมทางวิชาการ (Conferences)
2. วิธีพบปะกันในหมู่ครู (Faculty Meeting)
3. วิธีจัดให้เข้าเรียนในสถาบัน (Institutes)
4. วิธีประชุมทางวิชาชีพ (Professional Meeting)

¹J. Minor Gwynn, Theory and Practice of Supervision (New York : Dodd, Mead & Company, 1969), pp. 326 - 333 .

5. วิธีประชุมร่วมกับผู้ใต้ (Supervisory Meeting)
6. วิธีแลกเปลี่ยนครู (Exchange Teaching)
7. วิธีจัดนิทรรศการ (Exhibit)
8. วิธีให้ครูประเมินผลตนเอง (Teacher Self Evaluation)¹

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการ

ในการกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการ จะได้แยกกล่าวเป็น 2 ตอน คืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการในประเทศไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการในประเทศไทย

การอบรมครูประจำการในประเทศไทยได้ทำมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาหรือติดตามผลอย่างจริงจัง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการที่จะกล่าวถึงทั้งหมดต่อไปนี้ ผู้ศึกษามุ่งจะศึกษาเรื่องอื่น แต่มีเรื่องของ การอบรมครูประจำการเป็นส่วนประกอบอยู่เล็กน้อย พอจะนำมากล่าวถึงได้ดังนี้

สุพล สมคำนึ่ง ได้ศึกษาความต้องการของสมาชิกผู้ใช้บริการของกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2518 พบว่าในบรรดางานบริการด้านต่าง ๆ ของกองส่งเสริมวิทยฐานะครู งานอบรมครูประจำการเป็นงานที่สมาชิกเห็นว่าประโยชน์และได้ประสบการณ์สมควรให้มีการอบรมต่อไป²

¹ L.R. Steig and E.K. Frederich, School Personnel and In-Service Training Practices (New York:Parker Publishing Company, 1969), 20.

² สุพล สมคำนึ่ง, "ความต้องการของสมาชิกผู้ใช้บริการของกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2518" (วิทยานิพนธ์บัณฑิตศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), 29.

จำนวนครั้ง สุทธิพันธ์ ได้ศึกษาบทบาทของหัวหน้าฝ่ายวิชาการสถาบันฝึกหัดครู
27 แห่ง พบว่างานของหัวหน้าฝ่ายวิชาการอย่างหนึ่งคือ การจัดอบรมทางวิชาการแก่ครูนอก
สถานที่ เฉลี่ยแล้วปีละ 3 ครั้ง¹

บุญทัน เฝ้าเจริญ ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด ใน
จังหวัดพะเยาและเชียงรายต่อการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยครู เชียงราย
พบว่าครูต้องการให้จัดการอบรมเพื่อเพิ่มวุฒิในวันหยุดราชการในอำเภอในระดับมาก²

ในด้านวิธีการที่จะใช้ในการอบรม ครูต้องการให้สัมมนาฝึกปฏิบัติด้านการสร้าง
อุปกรณ์การสอน และเรื่องวิธีสอนในระดับมาก³ การวิจัยยังพบอีกว่า ครูที่มีอายุราชการ
แตกต่างกัน มีปัญหาทางด้านวิชาการแตกต่างกัน และครูที่มีวุฒิต่างกันมีปัญหาด้านการบริหาร
และด้านอื่น ๆ แตกต่างกัน⁴

บุญทัน เฝ้าเจริญ ได้เสนอแนะว่า การศึกษาปัญหาและความต้องการด้าน
บริหาร และด้านวิชาการของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ควรดำเนินการเปรียบเทียบ
ตัวแปรด้านวุฒิ อายุราชการ เป็นรายข้อ จะทำให้ทราบความแตกต่างของปัญหาและความต้องการ
ในแต่ละกลุ่มตัวอย่างได้ชัดเจนและชี้เฉพาะมากขึ้น การแก้ปัญหและการสนองความต้องการ
ก็จะทำได้ตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น⁵

¹ จำนวนครั้ง สุทธิพันธ์, "บทบาทของหัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถาบันฝึกหัดครู"
(วิทยานิพนธ์บัณฑิต แผนกบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508), 108.

² บุญทัน เฝ้าเจริญ, "ปัญหาและความต้องการของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด
เชียงรายและพะเยา ที่สัมพันธ์กับการปรับปรุงหลักสูตรและการให้บริการของวิทยาลัยครู เชียงราย
แก่ครูประจำการ" (ปริญญาบัณฑิต การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาธมิตร,
2519), 46.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 63.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

ไพจิตร สหัสจินดา ได้ศึกษาความต้องการของครู - อาจารย์ ในงานบริการ การศึกษาของวิทยาลัยครูสกลนคร พบว่า ในด้านการอบรมครูประจำการ ครูต้องการให้เปิด การอบรมภาคฤดูร้อนทุกวิชา¹ และยังเห็นว่าarayงานด้านบริการวิชาการของวิทยาลัยครู สกลนคร ไม่สัมพันธ์กับความต้องการของครู²

ปกรณีย์ สำราญทรัพย์ ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อบทบาทและกิจกรรมของครูสภา พบว่า ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทัศนคติที่ดีต่อ การอบรมวิชาสุภาพบุรุษ³ และการอบรมเพื่อเตรียมสอบวิชาต่างๆ⁴

นิตยา อธิ์ถันท์ ได้ศึกษาทัศนคติของครูในจังหวัดศรีสะเกษที่มีต่องานและบริการที่ครูสภา จัดให้แก่สมาชิก โดยข้อสรุปออกมาว่า ครูสภาควรปรับปรุงการจัดการศึกษาระหว่างปีภาคฤดูร้อน โดยเปิดรับสมาชิกเข้าอบรมมากขึ้น และควรจัดการอบรมระดับปริญญาตรีด้วย⁴ อีกทั้งควรให้การ และเปลี่ยนครูระหว่างสถานศึกษาคด้วย⁵

¹ไพจิตร สหัสจินดา, "ความต้องการของครู - อาจารย์ในงานบริการวิชาการ วิทยาลัยครูสกลนคร"(ปริทัศน์นพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), 30.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

³ปกรณีย์ สำราญทรัพย์, "ความคิดเห็นของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อ บทบาทและกิจกรรมของครูสภา" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), 90.

⁴นิตยา อธิ์ถันท์, "ทัศนคติของครูในจังหวัดศรีสะเกษที่มีต่องานและบริการที่ครูสภาให้แก่ สมาชิก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), 63 - 64.

⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูประจำการในต่างประเทศ

หน่วยงานที่ให้บริการคำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาของนิวซีแลนด์ ได้ทำการศึกษา เพื่อหาแนวทางในการให้การศึกษแก่ครูระหว่างประจำการ โดยขอสรุปว่าการจัดการศึกษาแก่ครูระหว่างประจำการ ควรมีลักษณะดังนี้

1. ควรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและประสมประสานกัน
2. ควรกำหนดเวลาที่แน่นอนสำหรับที่จะให้ครูประจำการกลับเข้ารับการศึกษา

วิชาชีพ

นอกจากนั้น ยังได้ขอเสนอแนะว่า การให้การศึกษแก่ครูประจำการ ผู้จัดควรจะได้ให้บริการแก่ครูโดยถือว่าเป็นงาน ประจำตามรายการต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือครูที่ประจำการใหม่ภายหลังประจำการ 1-3 ปี
2. การให้ครูอาวุโสกลับเข้ารับการศึกษาใหม่
3. การขยายรายวิชาที่จะฝึกสำหรับครูระดับมัธยมศึกษา¹

ฮาร์โรลด์ แมค คลาร์ก (Harold Mack Clark) ได้ศึกษาทัศนคติของครูต่อการให้การศึกษแก่ครูระหว่างประจำการ โดยศึกษาจากครูและผู้บริหารที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป สภาการศึกษาแห่งชาติ และประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน ในมลรัฐแคนซัส สหรัฐอเมริกา พบว่าครูส่วนมากมีทัศนคติด้านลบต่อการให้การศึกษแก่ครูประจำการที่จัดอยู่ คลาร์กได้ขอเสนอแนะว่าการให้การศึกษแก่ครูประจำการเป็นความต้องการเฉพาะตัวไม่ควรจัดให้เหมือน ๆ กันทุกคนไป²

¹New Zealand Advisory Council on Educational Planning Wellington, "The Continuing Education of Teacher," Resources in Education (U. S. Government Printing Office, 1977), 143.

²Harold Mack Clark, "Teacher Attitudes toward In-Service Education: An Exploration," Dissertation Abstracts International, Vol. 39, (October, 1978) p. 2194 A.

รีเฟต แชดดี อับดุลลาห์ (Refat Shaddy Abdullah) ได้ศึกษา
ความคิดเห็นของครูผู้สำเร็จปริญญาตรีที่มีต่อการจัดโครงการฝึกหัดครู ที่จัดที่ เมืองริยาด
ประเทศซาอุดีอาระเบีย พบว่า ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันภายในกลุ่ม เกี่ยวกับการจัด
การฝึกหัดครู โดยรวบรวมข้อสรุปได้ดังนี้

1. ครูยังขาดความรู้พื้นฐานในเรื่องทฤษฎีการเรียนรู้
2. ครูยังขาดความรู้พื้นฐานในเรื่องวิธีสอนและอุปกรณ์
3. วิทยาลัยวิชาการศึกษายังขาด ตำรา หนังสือ และการให้บริการยังไม่ทั่วถึง
4. วิทยาลัยวิชาการศึกษาไม่เป็นอิสระโดยแท้จริง วิชาต่าง ๆ ไม่ได้รับการ
หลอมรวมเข้าด้วยกัน
5. ครูส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อการสอน แต่ก็จะมีผลจากอาชีพนี้ ถ้าหากว่าไม่
ได้รับการปรับปรุงเงินเดือน และสภาพของโรงเรียน

6. วิทยาลัยวิชาการศึกษายังมีระบบประเมินผลที่ล้าสมัย¹

เลลา โดเวทเจอร์ มาห์หมัด (Layla Dowagher Mahmoud) ได้ศึกษา
เพื่อหาแนวทางที่จะปรับปรุงการให้การศึกษาแก่ครูในประเทศบาห์เรน พบว่า แนวทาง
ที่จะจัดการศึกษาแก่ครูนั้น จะต้องดำเนินไปโดยพยายามแก้ไขปรับปรุงสิ่งต่อไปนี้

1. ปรับปรุงทักษะในการสอน
2. พัฒนาประสบการณ์ด้านปฏิบัติให้แก่ครู ทั้งในสภาพจริงและสภาพสมมุติ
3. หาสิ่งล่อใจให้นักศึกษาใหม่เกิดความสนใจที่จะเข้าสู่อาชีพมากขึ้น
4. จัดให้มีโครงการให้คำแนะนำแก่ครูและนักศึกษาครู
5. ให้มีการประเมินผลสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

¹ Refat Shaddy Abdullah, " A Study of The Teacher Training Program at Riyadh University : By Survey of Opinion of Teacher Education Graduates with In-Service Experiences, " Dissertation Abstracts International Vol. 39, (October, 1978), p. 2201A.

6. ปรับปรุงการศึกษาก่อนประจำการและระหว่างประจำการ ให้ความ
ความต่อเนื่องกัน¹

จากเอกสารอ้างอิงที่นำมากล่าวทั้งหมดข้างต้นนี้ พอจะสรุปได้ว่า การให้การ
ศึกษาแก่ครูหลังประจำการนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นการฝึก การจัดการศึกษาวจรจะมีความต่อเนื่อง
และมีการติดตามและประเมินผลอยู่เสมอ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹Layla Dowagher Mahmoud, " A Proposed Program for the
Improvement of Teacher Education in Bahrain, "Dissertation Abstracts
International Vol. 39 (January. 1979), P. 4191.